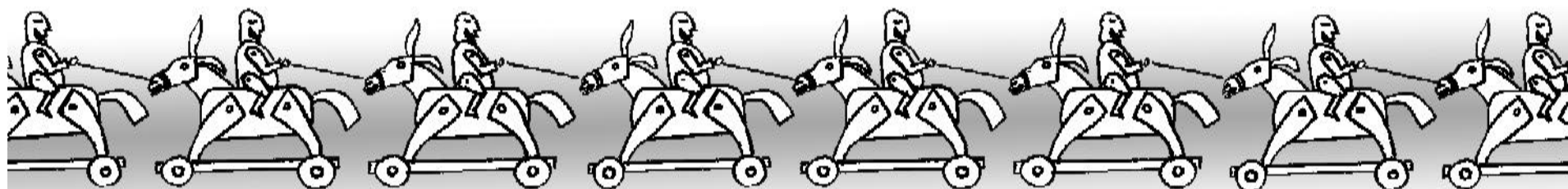

magyar nyelvű kiadás

Ovidiu PECICAN

Nyílt levél Ion Iliescu úrnak, Románia elnökének

Elnök Úr!

Megdöbbenett az Ön nemrégiben Iași-ban megfogalmazott álláspontja azzal a kezdeményezéssel kapcsolatban, amelyet mi, néhányan, állampolgárok tettünk, nyilvános vitát javasolva Románia jobb közigazgatásának megszervezéséről. Amikor a múlt év végén tréfásan arra biztattuk bennünket, hogy mulassunk az ünnepek alatt, azt mondtam magamnak, hogy bár abból a szarkasztikus módból, ahogyan kifejezte magát, nem érződött ki feltétlenül a politikus nyitottsága a választókkal és az adófizetőkkel szemben, az a biztatás bizonyos értelemben mégis jól jött. Túlságosan felbőszült ugyanis a politikai osztály arra a gondolatra, hogy politikailag el nem kötelezett alakok betörnek a közélet területére, és kisajátítanak egy olyan témát, amelyet ők a maguk monopóliumának tekintettek. Arra gondoltam magamban, hogy Románia választott elnöke minden protokollt mellőzve él ama kiváltságával, hogy ő a rend és a demokratikus szabadságok biztosítója, és nyájasan felhívja a figyelmet arra, hogy az állampolgárok kezdeményezte és az általuk elfogadott viták csupán demokráciánkat mélyíthetik el. Ön viszont most visszatért a kérdésre, és – rosszhiszeműen és udvariatlanul – enyhén szőve erőltetett értelmezését adta. Éppen amikor az hittem, hogy kihasználva a pártok és az érdekcsoportok fölötti állását, pártatlan bírónként nyugalomra és ésszerűsége szólít fel, kiderül, hogy pont az ellenkezőjére ad jelt. Mintha azzal, hogy nyíltan beszélünk egy olyan kérdésről, amely bennünket foglalkoztat – és talán úgy illene, hogy minden román állampolgárt foglalkoztasson –, hazánk ellen tettünk volna valamit.

Kérem, engedje meg, hogy ezúton fejezzem ki személyes kiábrándultságomat. Más honfitársainktól, az úgynevezett Armageddon I. és II. jelentést nyilvánosságra hozó névtelenektől eltérően én és kollégáim minden képmutatás nélkül aláírtuk vitára bocsátott javaslatunkat. Azzal, hogy megkérdőjelezzük magatartásunkat, a felelőtlenséget erősíti, és az állami szervek részéről történő megtorlástól való félelmet (amely megtorlást ígértek és a lehető leggyorsabban alkalmazták azok ellen, akiket az Armageddon II. terjesztésével ganúsítottak). Személy szerint azt hiszem, hogy nem Románia közigazgatási felosztásának újragondolása a legnagyobb veszély, amivel szembe kell néznünk: az éhség és az erkölcsi züllés sokkal akutabb problémák. Végére is, amennyire emlékszem, senki nem tiltakozott azok ellen a – szabályos időközönként mediatisztált – tevékenységek ellen, amelyekkel egy bizonyos egyesület az önkényesen megszüntetett megyék visszaállításáért harcol. Mint ahogy az említett állampolgári fórum úgy véli, hogy elegendő ok van a létező megyék számának megsokszorozására, úgy mi, a regionalizmusra vonatkozó *Memorandum* tizenhárom aláírója, is úgy véljük, hogy az állam szóban forgó reformja megoldást jelenthetne. Nem egyetemes csodaszor ugyan, nem is az egyedüli megoldás, csupán egy lehetőség, amely esetleg meghozza gyümölcsét. Innen azért elég hosszú az út a „Romániaszétdarabolása” eltervezésének vádjáig, és azoknak, akik közéletünkben az alaphangot leütik, mégiscsak óvatosságnak kellene lenniük. Nem gondolja?

Nem érzi mégis úgy, hogy valós okok szólnak amellett, hogy egy ilyen javaslatra szükség volt? Magától értetődőnek tartja, hogy egy hashártya-gyuladós moldvai gyermek élete attól a helikoptertől függjön, amely Bukarestbeviszi? Miért a fővárosba, és nem néhány kilométerre az otthonától, a legközelebbi városba? Csak mert a legfelkészültebb orvosok, a legjobban felszerelt kórházak, a legjobban ellátott gyógyszerárak mind a fővárosban vannak? Nem gondolja, Elnök Úr, hogy ha az országban létezne esélyegyenlőség a fiatalok nem távoznának tömegesen nyugatra, a kisvárosokban az élet nem olyan lenne, mint a két világháború között, és a falvak és a hegyi települések nem hasonlítanának a középkoriakhoz? És végső soron, ha létezik esélyegyenlőség, miért mennek el az orvosok a falvakból, és miért menekülnek nagyvárosokba? Miért ingáznak a tanárok? És a munkanél-

Gabriel Andreescu

A Szociáldemokrata Párt és az RMDSZ megállapodása ♦ 2. oldal

Bakk Miklós

RMDSZ és PSD: csapdalogikák ♦ 2. oldal

Hadházy Zsuzsa

Kutya-titok ♦ 3. oldal

Goma Botond

Regionalizmus versus centralizáció ♦ 3. oldal

Tófalvi Zoltán

A Memorandum-vita előzményei ♦ 4. oldal

Traian Ștef

Az olasz regionalizmus ♦ 5. oldal

Cristiana Teohari

Mit nem kell és mit kell tenni? ♦ 5. oldal

Demény Péter

Levél a memorandistákhoz ♦ 5. oldal

Sorin Cucerai

Miképp lehetséges a minimális állam? ♦ 6. oldal

Sabina Fatî

Megváltoztatható-e Délkelet-Európa, vagy sem? ♦ 7. oldal

Interjú Valéry Giscard d'Estaing-nel

„Az Unióban a fejlődni akarás uralkodik” ♦ 8. oldal

Antonio Soda – Vincenzo Cerulli Irelli

A versenyképes demokrácia ♦ 8. oldal

Dokumentum

Az olasz alkotmány (V. fejezet) ♦ 9. oldal

A román alkotmány (V. fejezet) ♦ 10. oldal

Vogel Sándor

A szász autonómia Erdélyben ♦ 11. oldal

Johannes Althusius

A tartomány ♦ 13. oldal

Alexandru Vlad

Faharang ♦ 15. oldal

Cristina Gheorghe

A nem alkalmazkodás joga ♦ 15. oldal

Paul Drumaru

Transzlandi levelek ♦ 16. oldal

Ágoston Hugó

Bukarest mint provincia ♦ 16. oldal

Iliescu és a nép!

„A románság és a nemzeti egység lappangó tudata, amit vitatbatatlan bizonyítékok támasztanak alá, a múlt évezred második felétől az egységre való állandó törekvés bélyegét nyomta rá történelmünkre. (...) A titok éppen mindazok egyesülésének akarásában s arra való törekvésében rejlett, akik megtanulták önmagukat közös sorsra, közös jövőre bivatottnak látni. (...) Azért elevenítem fel modern történelmünknek ezt az „állandóját” – egyesülés és egység –, mert az utóbbi időben rendszeres és koncentrált támadások érték, amelyek célja először a lelki rombolás, hogy aztán azt a román állam politikai szétrombolása kövesse. A cél voltaképpen annak az épületnek a ledöntése, amelynek felépítésén annyi nemzedék dolgozott, és éppen ezért ragaszkodtam ahhoz, hogy kijelentsem – és itt most megint kijelentem: mi még nem szilárdítottuk meg annyira a nemzetállamot, hogy megengedhessük lerombolását az úgynevezett regionális állam nevében, amelynek egyetlen, túlságosan is átlátszó célja az egyesülés előtti állapotokhoz való visszatérés.”

(Ion Iliescunak, Románia elnökének Iași-ban, 2002. január 23-án, a Moldvai Regionális Kultúra Fórumán tartott beszédéből.)

küliekmiért térnek vissza vigasztalanul szegényes falusi gazdaságaikba, és kezdik középkori felszerelésükkel előlrol a mezőgazdasági munkát? Valóban akkora hiba azt kívánni, hogy ne éljen az ember egy-két részre, nagvárosra és óriási perifériára osztott világban?

Bevallom, Elnök Úr, kérdéseimet nem egyszerű szóbeli kérdésekként teszem fel. Nem szándékozom politikával foglalkozni, és nem is gondolok arra, hogy kívándoroljak. Kötődöm ezekhez a helyekhez és az itt élő emberekhez, akárcsak mindenki, aki elhatározta, hogy bár az emigráció – technikailag szőve – lehetségessé vált, továbbra is az övéi között fog élni. Mégis úgy találom, hogy egyszerűen azért, mert Erdélyben születtem és élek, Románia többi, más tartományában született és élő állampolgárának gyanakvására vagyok utálva, még mielőtt kinyitnám a számat, és elmondanám, mi a véleményem az életünkről, mindnyájunk életéről. Mennyiben lettem volna jobb, ha a Dimbovița partján születek? Akkor jogos lenne a vágyam, hogy hozzájáruljak a számomra kedvesek vagy akár az ismeretlen kortársak életének megjavításához? Vajon nem azért neveltettem a szüleim és az állam gondoskodásából, hogy közösségi emberré váljak? Nem erkölcsi kötelességünkre, hogy minél inkább hozzájáruljunk az ország nehéz kérdésének a megoldásához?

Éntényen azt hiszem, hogy ezt teszem. Úgy érzem, sok a központozás, a paternalizmus, a visszaélés és a korrupció a mi Romániánkban. Szeretném ezeket Románia minden vidékén visszaszorítani. Szeretném, ha mindnyájan együtt léteznénk egy országban, ahol az emberek valóban élnek, nem örökre csak túlélnek. Mire jó az állam, ha nem arra, hogy a legmegfelelőbb módon kiszolgálja az állampolgárokat, és hogy lehetővé tegye számukra biztonságot és a jólétet, ami az ember méltó önkifejezéséhez és a személyes boldogság felépítéséhez szükséges? Miért ne járulhatna hozzá, Elnök Úr, hogy a reformot éppen ezzel a hatalmas tisztviselői apparátussal kezdje, amelyet egy, a miénkhez hasonló, nem működő gazdaságban a szegénység mintegy belelök a korrupció karjaiba?

Biztos vagyok benne, hogy a jótévő akarat nagyon fontos állomás a jó megvalósításának útján. Adjon egy jelt, Elnök Úr, lemondva a bünbakkerecséről – ma én és a kollégáim, holnap ki tudja, kicsoda –, és vezesse be a jóhiszeműség politikáját. Miért lenne egy demokráciában nehezebb meghívni a civil társadalom képviselőit azért, hogy érthetőbbé váljanak a dolgok, mint befeketíteni őket nyilvánosan? Vajon a politikai osztály kivétel nélkül mindent tud?

Azzal a reménnyel fejezem be leveletem, hogy Románia elnöke, legálább néhány pillanatig, az én elnököm is lehet.

Tisztelettel, O. P. történész, író.

Fordította: HADHÁZY Zsuzsa

OVIDIU PECICAN 1959-ben született Aradon. A BBTE Európai Tanulmányok Karának előadójának. *Razzar* (Alexandru Pecicannal), Bukarest, 1998; *România și Uniunea Europeană* (Románia és az Európai Unió), Nagybánya, 2000.

